

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ**

ՈՐՈՇՈՒՄ

30 ապրիլի 2021 թ.

2020թ. Հայաստանի Հանրապետությունը կանգնեց ծայրահեղ ծանր երկու իրավիճակի դեմ հանդիման՝ COVID-19 համավարակը և Ադրբեջանի սանձազերծած 44-օրյա պատերազմը: Ահռելի կորուստներ կրեց երկրի տնտեսությունը, բնականաբար, խաթարվեց նաև ԳԱԱ համակարգի բնականոն գործունեությունը: Սակայն ի պատիվ ԳԱԱ համակարգի գիտական և գիտահետազոտական կազմակերպությունների՝ պահպանվեց պատշաճ մակարդակի գիտական արդյունք ստանալու ավանդույթը, կատարվեցին հիմնարար և կիրառական տարաբնույթ գիտական հետազոտություններ:

Համավարակի տարածման և նրա ազդեցության կանխարգելման 46 ծրագիր ներկայացվեց ՀՀ կառավարություն, դրանցից մի քանիսը կյանքի կոչվեցին: Կառավարության առաջադրանքով և ֆինանսական աջակցությամբ ԳԱԱ մոլեկուլային կենսաբանության ինստիտուտը պատրաստեց և ՀՀ առողջապահության նախարարությանը տրամադրեց 100.000 ախտորոշիչ թեստ: ԳԱԱ քիմիական ֆիզիկայի ինստիտուտի արտադրած «Բիօքսիլ» ախտահանիչ նյութը մեծ կիրառություն գտավ հանրապետության տնտեսության բազմաթիվ ոլորտներում, այդ թվում՝ հայկական բանակում:

44-օրյա պատերազմի ընթացքում ակադեմիան և համակարգի ինստիտուտները բազմիցս կոչերով դիմեցին աշխարհի հայտնի գիտական կենտրոններին, անհատ գիտնականներին, ԳԱԱ արտասահմանյան անդամներին՝ դատապարտել թուրք-ադրբեջանական հայատյաց ագրեսիան: Եղան դիմում-կոչեր, աջակցության սրտացավ նամակներ:

ԳԱԱ համակարգի գիտնականներն անմիջական մասնակցություն են ունեցել նաև հանրապետության ռազմաարդյունաբերության համակարգի տարբեր օղակների աշխատանքներին:

2020թ. ակադեմիան ակտիվորեն մասնակցել է «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» օրենքի նախագծի քննարկմանը: Օրենքի նախագծի աշխատանքային տարբերակը քննարկվել է ակադեմիայի բոլոր ստորաբաժանումներում ու կազմակերպություններում, դիտողությունների ու առաջարկությունների հիման վրա կազմված եզրակացությունը ներկայացվել է ԿԳՄՄ նախարարություն: Ակադեմիայի անդամները, գիտահետազոտական ինստիտուտների տնօրենները մամուլում և հեռուստատեսությամբ բարձրաձայնել են ակադեմիայի ձևավորված կարծիքն օրենքի նախագծի վերաբերյալ, սատարել ակադեմիայի ներկա կարգավիճակը պահպանելու որոշմանը՝ շեշտելով երկրի զարգացման ու առաջընթացի համար ակադեմիայի աներկբա դերն ու նշանակությունը:

2020թ. փետրվարին ԳԱԱ գիտական կազմակերպությունների տնօրենների խորհրդի ժողովի միաձայն որոշմամբ ԳԱԱ գիտական կազմակերպություններում անց են կացվել գիտական անձնակազմերի ժողովներ, որտեղ պատասխանելով «Կոդմ է ՀՀ ԳԱԱ համակարգի տվյալ կազմակերպությունը շարունակելու գործել ՀՀ ԳԱԱ համակարգում» հարցադրմանը՝ փակ (զաղտնի) քվեարկության արդյունքներով բոլորը ձայների ճնշող մեծամասնությամբ (89%) կոդմ են արտահայտվել առաջադրված հարցադրմանը:

2020թ. մարտին հրավիրված ԳԱԱ ակադեմիկոսների և թղթակից անդամների ժողովը հավանություն է տվել ԳԱԱ տնօրենների խորհրդի կողմից ներկայացված «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» օրենքի նախագծի 26-րդ հոդվածի լրամշակված տարբերակին, այն ներկայացվել է ԿԳՄՄ նախարարություն:

2020թ. ընթացքում ԳԱԱ ինստիտուտները, հիմնականում առցանց, կազմակերպել և անց են կացրել 21 միջազգային և 27 հանրապետական գիտաժողովներ:

2020թ. ԳԱԱ համակարգի գիտահետազոտական կազմակերպությունները իրականացրել են գիտական և գիտահետազոտական աշխատանքներ 5 նպատակային, 42 բազային, 152 թեմատիկ և 105 տնտեսական պայմանագրային ծրագրերով:

Ստացված արդյունքներով հրապարակվել են 140 մենագրություն և ժողովածու (11-ն արտասահմանում), 15 ուսումնական ձեռնարկ և դասագիրք (2-ն արտասահմանում), 1893 հոդված (839-ն արտասահմանում), 155 թեզիս (92-ն արտասահմանում):

Քննարկելով ԳԱԱ 2020թ. հաշվետվությունը, ԳԱԱ ընդհանուր ժողովն արձանագրում է, որ ԳԱԱ համակարգի գիտական և գիտահետազոտական կազմակերպությունների գործունեությունը նպատակաուղղվել է ինչպես նոր գիտական արդյունքների ստացմանը, այնպես էլ ենթակառուցվածքների պահպանմանը:

Համակարգի կազմակերպությունները, հաղթահարելով դժվարին պայմանները, կարողացել են պահպանել իրենց ենթակառուցվածքները և շարունակել հիմնարար ու կիրառական բնույթի գիտական մշակումները:

Միջազգային գլոբալ ծրագրերի շրջանակում սկսվել են Երկրի արբանյակային տեխնոլոգիաների կիրառմամբ քարտեզագրման և բնական աշխարհի մոլեկուլա-գենետիկական դասակարգման աշխատանքները:

Այժմ Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության գոյապահպանման համար կարևորվում են երկակի նշանակության և պրակտիկ կիրառական ելքով հետազոտությունները:

Համակարգի կազմակերպությունների և բուհերի միջև շարունակվել է ակտիվ համագործակցությունը տարբեր հարթակներում:

Արձանագրելով հաշվետու ժամանակաշրջանում համակարգում գրանցված դրական տեղաշարժերը և ձեռքբերումները՝ ընդհանուր ժողովը միաժամանակ նշում է առկա որոշ բացթողումներ և թերություններ: Վերջիններս ստույգ ուղղություններում, կենտրոնացված առաջնահերթությունների բացակայության պայմաններում, գիտական արդյունքների թերի ներդրման հետևանք են: ՀՀ կառավարությանն ուղղված ԳԱԱ տասնյակ ինովացիոն առաջարկներից ոչ մեկը դեռևս չի ներդրվել՝ մասնավորապես գիտության և պրակտիկայի միջև գործուն մեխանիզմների բացակայության պատճառով:

ԳԱԱ գործունեությունն առավել արդյունավետ դարձնելու նպատակով ժողովը որոշում է.

1. Հավանություն տալ ԳԱԱ 2020թ. գիտական և գիտակազմակերպական գործունեությանը:

2. Ձեռնարկել միջոցներ՝ պահպանելու հիմնարար գիտության, որպես ԳԱԱ կարևորագույն առաքելության դերը՝ գուգակցելով հիմնարար ուսումնասիրությունները կիրառական մշակումների և դրանց արդյունքների ներդրման հետ, կատարել հետազոտությունների թեմատիկայի արդիականացում:

3. Նախաձեռնել հիմնարար հետազոտությունների արդյունքների առևտրայնացման ակտիվ գործունեություն, երկրի տնտեսության զարգացումը խթանելու նպատակով իրագործել արդյունավետ մշակումներ և դրանք ներդրման նպատակով առաջարկել ՀՀ կառավարությանը և անհատ գործարարներին:

4. Դիմել ԳԱԱ նախագահությանը՝ կառավարության առջև բարձրացնել բազային ֆինանսավորման ծավալների մեծացման հարցը, որը կնպաստի նաև երիտասարդ կադրերի ներգրավմանը գիտության ոլորտ:

5. Դիմել ԳԱԱ նախագահությանը՝ կառավարության առջև բարձրացնել գիտական աստիճանի համար գիտաշխատողներին տրվող հավելավճարները հարկերից ազատելու և կենսաթոշակի անցած գիտաշխատողների կենսաթոշակի գումարի մեջ այն ներառելու մասին հարցերը:

6. Ընդլայնել համագործակցությունը ԳԱԱ կազմակերպությունների, բուհական համակարգի և գիտաարտադրական կազմակերպությունների միջև:

7. ՀՀ կառավարության կողմից գիտության ոլորտին հատկացվող հավելյալ ֆինանսավորումը տրամադրել համակարգի կազմակերպություններին՝ ըստ յուրաքանչյուր կազմակերպության գործունեության արդյունավետության, ինչը կխթանի առողջ մրցակցությունը:

8. Ընդգրկել Արցախի և սփյուռքի գիտնականներին ակադեմիական համակարգի գիտական կազմակերպությունների աշխատանքային խմբերում՝ պահպանելով և խորացնելով համագործակցությունը Արցախի գիտական կենտրոնի հետ:

9. Աջակցել ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարությանը հետպատերազմական շրջանում Սևանա լճի վիճակի մոնիթորինգի և պահպանության գործընթացում:

10. Դիմել ԳԱԱ նախագահությանը՝ միջնորդել ՀՀ կառավարությանը վերականգնել <<Հայկենսաստեխնոլոգիա>> ԳԱԿ-ի մանրէների ավանդադրման կենտրոնի <<Մանրէների ազգային հավաքածուի՝ գենոֆոնդի պահպանումը>> ազգային արժեք ներկայացնող ծրագրի ֆինանսավորումը, քանի որ ծրագիրն ունի պետական կարևորագույն նշանակություն:

11. Հանձնարարել բաժանմունքների բյուրոներին և գիտական հանդեսների խմբագիրներին՝ նախաձեռնել հրատարակվող գիտական հանդեսները միջազգային տեղեկատվական շտեմարաններում ընդգրկելու միջոցառումներ:

12. Խթանել ակադեմիայի համակարգի գիտական կազմակերպությունների կողմից տարվող ռազմապաշտպանական բնույթի աշխատանքները, ցուցաբերել գիտական և գիտամեթոդական օգնություն պաշտպանության ոլորտի կազմակերպություններին, տեխնիկական ուղղվածությամբ բուհերի գիտական խորհուրդներին, քննարկել և ընդլայնել մասնագիտացումների ու համապատասխան դասընթացների ցանկը, որոնք հույժ անհրաժեշտ են ժամանակակից պաշտպանական միջոցների ստեղծման համար:

13. Ակտիվացնել պայքարը մեր որոշ հարևանների՝ հայ ժողովրդի պատմության ու ազգային մշակույթի յուրացումների և կեղծարարության դեմ, ակտիվացնել այդ թեմաներով օտարալեզու աշխատությունների հրատարակումը, ուժեղացնել միջազգային կազմակերպությունների և գործընկերների հետ համագործակցությունը՝ նրանց մասնակից դարձնելով մեր ինքնության և ազգային արժեքների պահպանությանը:

14. Կրկնապատկել հայոց ցեղասպանության հիմնախնդիրներին նվիրված հետազոտությունների քանակը, այդ թվում՝ հայ ժողովրդի կորուստների հատուցման միջազգային կառուցակարգի մշակման աշխատանքները:

15. Ակադեմիայի համակարգի կազմակերպությունների հետազոտական ուսումնասիրություններում էականորեն բարձրացնել միջգիտակարգային

գիտական թեմաների տեսակարար կշիռը՝ որպես նշանակալից գիտական արդյունքների ստացման հիմնական գործընթաց:

16.Դիմել ՀՀ կառավարությանը՝ 2021թ. անցկացնել ԳԱԱ անդամների ընտրություններ:

ՀՀ ԳԱԱ ՆԱԽԱԳԱՀ

Ռ.Մ.ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ-ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

Հ.Հ.ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ